

11. Осипова Е.К. Структура педагогического мышления учителя // Вопросы психологии. – 1987. – № 5. – С.144–146.

12. Пилосян С.М. Прогностические способности как профессионально-важное качество преподавателя // Психология и научно-технический прогресс. – М., 1989. – С.150-151.

Турищева Л.В. Особенности педагогического мышления в конструктивно-проективной деятельности учителя химии в условиях профильного обучения.

Статья содержит краткий анализ психологических исследований по теоретическим и практическим аспектам профессионального мышления учителя: представлена модель педагогического мышления педагога, рассмотрены функции профессионального мышления. Проанализированы особенности мышления в конструктивно-проектировочной деятельности педагога (на примере химии). Показаны особенности мышления в зависимости от педагогического опыта учителя.

Turisheva L.V. Features of pedagogical thought in structurally-project activity of teacher of Chemistry in the conditions of the specialized education

The article contains the short analysis of psychological researches on the theoretical and practical aspects of professional thought of a teacher: the model of pedagogical thought of teacher is presented. The functions of professional thought are considered. The features of thought in a structurally-project activity of teacher (on the example of Chemistry) are analyzed. The features of thought depending on pedagogical experience of teacher are shown.

УДК 372. 857

В.М.Успенська

Сумський обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти

УПРОВАДЖЕННЯ ДОПРОФІЛЬНОЇ БІОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ – ВАЖЛИВА ПЕРЕДУМОВА ПРОФІЛЬНОГО НАВЧАННЯ З БІОЛОГІЇ

На етапі переходу старшої школи до профільного навчання значну роль відіграє допрофільна освіта. Її мета – професійна орієнтація учнів, сприяння усвідомленому вибору ними напряму профільного навчання у старшій школі. Допрофільна підготовка здійснюється через вивчення окремих предметів на диференційованій основі, введення курсів за вибором, інформаційну роботу, профільну орієнтацію.

Постановка проблеми. Допрофільне навчання є важливою ланкою освітньої діяльності, адже шкільна освіта не так давно стала на шлях профілізації навчання, а допрофільна підготовка для багатьох шкіл є «цілинною землею», яку треба освоювати.

Реформування загальної середньої освіти в Україні передбачає перетворення старшої школи в профільну. Профільна освіта створює сприятливі умови для врахування індивідуальних особливостей, інтересів і потреб учнів, для формування у школярів орієнтації на той чи інший вид майбутньої професійної діяльності [5]. З огляду на сучасні соціально-педагогічні потреби реформування загальної середньої освіти в напрямку її профілізації, впровадження допрофільної підготовки в навчально-виховний процес стає найважливішою умовою розвитку профільної старшої школи.

Аналіз актуальних досліджень. Допрофільна підготовка – це система психологічної, педагогічної, інформаційної й організаційної діяльності, яка сприяє самовизначенню учнів відносно профілів подальшого навчання і сфери професійної діяльності [7, с.1].

Н.Колесников і О.Єрмолаєва підкреслюють, що профільне навчання буде успішне, якщо добре організована допрофільна підготовка учнів 8-9 класів [4]. На думку Т.В.Деміної, допрофільну підготовку необхідно здійснювати з 8-го класу, таким чином, проблема профільної орієнтації виникає дещо раніше, не в 9-му, а в 7-му класі [10].

Проблемі організації допрофільної підготовки в загальноосвітніх школах присвятили свої дослідження такі науковці, як Н.Л.Смакотіна, Ю.Ю.Власова, Є.М.Павлютенков, Е.Н.Сколова, Н.Колесников, О.Єрмолаєва, Т.В.Деміна, Л.В.Лазоренко, О.Л.Юрчук, А.Ж.Жафаров, Г.В. Пальчик та інші.

Так, Н.Л.Смакотіна робить висновок, що на етапі допрофільної підготовки в першу чергу є доцільним виявлення схильностей та побажань учнів, а також більш широке їх ознайомлення з особливостями профілів навчання в освітніх закладах [11].

Л.В.Лазаренко вважає, що організація допрофільної підготовки у загальноосвітніх школах є одним з найважливіших напрямків профорієнтаційної роботи. За його дослідженнями найбільш поширеною формою реалізації допрофільної підготовки є факультативи, предметні гуртки, наукові товариства [6].

Відповідно до Методичних рекомендацій упровадження допрофільної підготовки учнів загальноосвітніх навчальних закладів (лист Міністерства освіти і науки України від 07.07.2008 №1/9-433) успішність реалізації допрофільної підготовки учнів загальноосвітніх навчальних закладів передбачає [8, с. 6]:

- створення відповідної нормативно-правової бази (підготовка концепції допрофільної підготовки, положення про курси за вибором, інструктивних листів, наказів тощо);

- навчально-методичне забезпечення допрофільної підготовки (створення навчальних програм курсів за вибором, орієнтовних навчальних планів для деяких можливих профілів навчання, підручників, навчальних і методичних посібників, методик, засобів навчання);

- створення психологічного супроводу допрофільної підготовки учнів загальноосвітніх навчальних закладів (проведення діагностики з виявлення нахилів, спрямованості і мотивації учнів до певного профілю навчання, того чи іншого виду діяльності; моніторинг успіхів школярів у

процесі освоєння курсів за вибором; індивідуальні консультації, групові тренінги тощо);

- підготовка і перепідготовка педагогів основної школи до роботи в умовах допрофільної підготовки;

- розроблення механізму фінансування допрофільної підготовки.

Виклад основного матеріалу. На етапі допрофільної підготовки важливо створити умови для випробування учня в навчальній діяльності різних видів. Вона має здійснюватися на діагностичній основі і виявляти не лише професійні орієнтації учнів, схильності в різних галузях знань, а й формувати інтереси, потреби, самовмотивоване самостійне навчання як усвідомлену навчальну діяльність. Ці форми мають широко використовуватися у старшій школі.

На цьому етапі важливим стане своєчасне оцінювання комплексу індивідуальних особливостей підлітка з урахуванням його готовності до успішного навчання за певним профілем навчання; запобігання дезадаптації в умовах виникнення навчальних труднощів і стресів, пов'язаних із спілкуванням у новому колективі. Важливо, щоб учень усвідомив себе суб'єктом вибору профілю навчання [1, 23].

Інтереси учнів і плани батьків рік від року змінюються, як змінюється й поняття престижності професії в самому суспільстві. Поки що не завжди вдається переконати учнів і батьків, що людині не варто зв'язувати подальшу долю з, можливо, й престижною професією, але не такою, яка відповідає інтересам, здібностям, успішності, темпераменту. Не всі можуть працевлаштуватися, здобувши професію юриста, економіста або фахівця з міжнародних відносин. Тому перед школою постала задача дати можливість дитині вивчити свої власні профорієнтаційні потреби, а батькам замислитись про реальні можливості та здібності їхніх дітей. Для цього необхідно відбирати й удосконалювати методи анкетування, вести роботу з профорієнтації, вивчати успішність, темперамент дитини, оскільки саме такі складові, як інтерес до предмета, успішність і темперамент людини, складають триєдність, за якою можна орієнтувати учня на вибір допрофільного, а потім і профільного навчання [12].

Чому так важливо допомагати дітям 7, 8, 9-го класів пізнавати й розвивати свої здібності? У вивченій з даного питання літературі є така відповідь: ми вже маємо суспільство з ринковою економікою, коли з'являються нові професії, поняття професіоналізму змінилось. Раніше воно асоціювалося з умінням людини володіти своєю професією, а тепер потрібний не тільки «вузький», а й компетентний у багатьох питаннях фахівець, а це вміння постійно вчитись, тобто освіта має бути безперервною. Тому школа прагне до раннього визначення професійного вибору дітьми, для цього і вводиться допрофільне навчання, а з іншого боку, ринкова економіка примушує людей часто змінювати не тільки місце роботи, а й професію. Принцип «освіта на все життя» змінюється новим – «освіта впродовж усього життя». На допрофільну орієнтацію учнів впливають, з одного боку, суспільство, мода, престижність, професії членів сім'ї, а з другого – внутрішні, особисті умови (індивідуальні інтереси, захоплення, схильність самої дитини до певних занять) [12].

Відповідно до Концепції профільного навчання допрофільна підготовка здійснюється у 8-9 класах метою професійної орієнтації учнів, сприяння у виборі ними напряму профільного навчання у старшій школі [5].

Основними складовими допрофільної підготовки є вивчення окремих предметів на диференційованій основі, курси за вибором, інформаційна робота, профільна орієнтація [8].

В інструктивно-методичних рекомендаціях Міністерства освіти і науки України щодо вивчення біології у 2008-2009 навчальному році визначено п'ять шляхів реалізації допрофільної підготовки учнів у навчальному процесі з біології. Рекомендації ці стосуються навчання школярів курсу біології тварин у 8 класі, саме тоді, коли слід розпочинати допрофільне навчання [2].

По-перше, діагностика учителем біології навчальних можливостей учня, рівня його пізнавальних інтересів та професійних нахилів. Для виявлення професійно значущих якостей особистості використовуються педагогічне спостереження вчителя за рівнем природної схильності до вивчення біології (ранжування), бесіда, консультація, анкетування, психологічне й дидактичне тестування, вивчення успішності, темпераменту школяра.

По-друге, інформування батьків та учнів щодо можливостей регіональної освітньої мережі. Для цього учитель біології може скористатись «освітньою картою» та інформаційними носіями (сайти, буклети, листівки, газети тощо). «Освітня карта» – це інформаційний продукт, який створюється з метою більш повного інформування школярів основної школи про освітні можливості району, міста, області. Наприклад, на карті міста нанесені всі загальноосвітні навчальні заклади, міжшкільні навчально-виробничі комбінати, позашкільні установи, заклади, які здійснюють допрофільну підготовку тощо та коротка інформація про них. Матеріали, щодо професій, пов'язаних з біологією, учитель може розмістити у вигляді буклетів на стенді у біологічному кабінеті.

По-третє, профільна орієнтація, яка передбачає надання психолого-педагогічної допомоги учням у прийнятті рішення щодо вибору профілю навчання та створення умов для готовності підлітків до соціального, професійного і культурного самовизначення в цілому.

По-четверте, допрофільна підготовка школярів потребує кардинальної перебудови навчального процесу з біології, орієнтації його на особистість школяра не на словах, а в реальному процесі навчання, реалізації діяльнісного підходу до навчання, суб'єкт-суб'єктних стосунків (більше уваги до учня, а не до цілей учителя), поваги до учня з боку учителя, підтримки його прагнень.

Урахування індивідуальних особливостей школяра – шлях до вивчення біології на диференційованій основі. Диференційований підхід на уроках біології дозволяє кожному школяреві виявити власні інтереси, перевірити свої можливості на основі вибору різного рівня вивчення предмета: репродуктивного, конструктивного чи творчого.

Важливою складовою допрофільної підготовки є розвиток в учнів пізнавального інтересу до біології. Засобами його розвитку є зміст

навчального матеріалу, методи навчання, форми навчання та навчальної діяльності учнів.

Дослідженням вчених встановлено, що розділ шкільної програми «Біологія тварин» у порівнянні з іншими навчальними курсами, викликає в учнів стійкий інтерес. Цікава інформація про життя тварин не залишає байдужим жодного учня. Учителю варто скористатись цим і продовжувати розвивати пізнавальний інтерес у школярів, пропонуючи самостійну роботу з різними джерелами інформації: науково-популярною літературою, джерелами Інтернету тощо.

На вибір біологічного профілю навчання орієнтуватимуть учнів і методи навчання, якщо це будуть фауністичні спостереження, дослідження у природі, виконання елементарних дослідів на лабораторних заняттях, самостійна робота з підручником, розв'язання проблемних завдань, виконання порівняльних таблиць, узагальнюючих схем, застосування знань у життєдіяльності. Використання дослідницьких методів у навчальному процесі з біології основної школи готує учнів до профільного вивчення біології у старшій школі. Підготовка учнями повідомлень про тварин, складання віршів про природу, опис власних спостережень за домашніми тваринами дозволяють виявити гуманітарні нахили та здібності учнів.

Позитивно мотивує навчальну діяльність школярів робота учителя по формуванню в учнів алгоритмів виконання опису тварини, порівняння, аналізу, синтезу тощо.

Вагомим засобом допрофільної підготовки є педагогічні технології, які використовує учитель. Перевагу слід надавати особистісно зорієнтованим, інтерактивним, комп'ютерним технологіям за яких учень може вільно проявляти свої здібності та нахили. Заслуговує на увагу організація проектної діяльності учнів: вона стимулює учнів до розв'язання проблем задля оволодіння знаннями та допомагає зрозуміти їх практичну цінність, передбачає організацію дослідницької творчої діяльності школярів, самостійної пізнавальної діяльності, формування практичних навичок збору та аналізу інформації.

Учителю варто використовувати різноманітні форми навчальної діяльності школярів з метою розкриття їхнього суб'єктного досвіду; створювати атмосферу зацікавленості кожного учня в роботі всього класу; стимулювати учнів до висловлювань; використовувати різні способи виконання завдань; моделювати життєві ситуації; створювати педагогічні ситуації спілкування, обміну думками, які дають змогу кожному учню проявити ініціативу, самостійність, винахідливість у способах роботи; ситуації взаємного навчання; створювати ситуації для застосування здобутих знань у життєдіяльності учнів.

Створенню позитивної емоційної атмосфери на занятті та формуванню сталих позитивних мотивів до здобуття знань, умінь, навичок сприяють інтерактивні форми навчання.

По-п'яте, особлива роль у допрофільній підготовці належить **курсам за вибором**. Вони є важливим дидактичним аспектом індивідуалізації допрофільної підготовки учнів: створюють умови для побудови

індивідуальної освітньої траєкторії в основній школі, сприяють розвитку творчих здібностей школярів.

Основна мета курсів за вибором у складі допрофільної підготовки - сприяти самовизначенню школяра щодо профілю навчання. При виборі й розробленні курсів за вибором необхідно враховувати такі вимоги до них: варіативний характер, достатня (надлишкова) кількість (для забезпечення учнів можливості реального вибору), короткотривалість – 8-16 годин (дасть можливість школяру протягом навчального року змінити, у разі потреби, декілька курсів за вибором), завершеність, оригінальний зміст.

Зміст курсів за вибором допрофільної підготовки не повинен дублювати зміст предметів, містити не лише інформацію, що розширює знання з навчальних предметів, але й знайомить учнів із способами діяльності, необхідними для успішного опанування програмового матеріалу з того чи іншого профілю навчання. Для формування інтересу і позитивної мотивації до обрання того чи іншого профілю навчання через опанування нових аспектів змісту і складніших способів діяльності, зміст курсів за вибором допрофільної підготовки має містити цікавий пізнавальний і розвивальний матеріал і матеріал, що виходить за рамки навчальної програми. При виборі курсу вчитель має передбачати результативність навчання учнів [8].

Тематика курсів за вибором при допрофільній біологічній освіті має бути різною й задовольняти широкий спектр особистісних навчальних інтересів кожного учня, допомагати утвердитися у виборі напряму профільного навчання чи відмовитися від нього.

Зміст курсів за вибором у допрофільній підготовці може бути: вступом до однієї із супутніх даному предмету професій: медик, агроном тощо; спрямованим на освоєння певного виду діяльності: «Експеримент у біології», «Робота з джерелами інформації», «Теорія і практика наукового дослідження», «Біологія і комп'ютер», «Латина – біологія» тощо; допомогти підлітку пізнати себе, підготувати його до соціального, професійного і культурного самовизначення. Це функція курсів за вибором, зміст яких передбачає вивчення типу темпераменту, характеру, навчальних інтересів, професійних нахилів учнів. Наприклад курс «Основи психофізіологічних знань і вибір профілю навчання»; ознайомити із галузями професійної діяльності з урахуванням ринку праці в регіоні допоможуть курси: «Основи медичних знань», «Фітотерапія», «Ліс – багатство України» тощо.

Важливими для виявлення схильності до вивчення біології є ті курси за вибором, де учні мають можливість вивчати живі організми, вдаючись до дослідницької діяльності, самостійного спостереження за рослинами та тваринами, розв'язання проблемних ситуацій, застосування біологічних знань на практиці. Наприклад, спецкурси: «Пасіка», «Життя рослин», «Світ кімнатних рослин», «Екологія рослин», «Мікробіологія з основами вірусології» тощо [2].

Як підтверджено практикою життя та свідченнями вчених (В.Кизенко) загальноосвітні навчальні заклади досі не мають достатньо факультативних та спеціальних курсів, щоб забезпечити учням широкий

вибір на допрофільному етапі навчання. Сумнівно, що цю проблему можна розв'язати зусиллям лише вчителів профільних шкіл [3, с.43].

Учителі біології Сумської області, які впроваджують курси за вибором, спецкурси та факультативи в основній, та й в старшій школі, як і всі педагоги України, відчувають гостру потребу у програмах таких навчальних занять. Останні збірники, схвалені Міністерством освіти і науки України – це Програми курсів основ природничих дисциплін за вибором для загальноосвітніх шкіл, ліцеїв, гімназій. – К.: Перун, 1994,1996,1998; Програми для творчих об'єднань позашкільних і загальноосвітніх навчальних закладів. Еколого-натуралістичний напрям. – К.: Богдана, 2004; Екологічна освіта школярів (збірник програм). 5-11 класи. – К.: Перун, 1998; Шкільний курс “Валеологія”. – К.: Освіта, 1994. Періодичні видання «Біологія. Шкільний світ», «Біологія. Видавнича група «Основа» допомагають заповнити цю нішу, проте творчо працюючі педагоги, використовуючи програми, надруковані у цих виданнях, їх доопрацьовують і проходять процедуру схвалення від районного (міського) рівня, до обласного через ОІППО. Звичайно, разом із відсутністю навчальної літератури для викладання доопрацьованих програм така робота вчителів дуже складна, вимагає багато зусиль та часу. Це є однією із перепон якісного впровадження допрофільної освіти.

Проте є ряд педагогів, які створили власні програми курсів за вибором, спецкурсів, факультативів, гуртків, погодили їх на рівні ОІППО та працюють за ними у своєму закладі. Окремі з таких програм проходять схвалення вченою радою Сумського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти. Серед них можна назвати наступні: Мозгова Н.І. «Сутність життя і властивості живого», Пластюк А.І. «Основи молекулярної біології», Литовка В.В. «Екологія людини», «Екологія довкілля», Личко Л.В. «Бджілка» та інші.

Форми навчання у процесі вивчення курсів за вибором можуть бути як академічними (урок, практикум, лекція, семінар тощо) так і орієнтованими на інноваційні педагогічні технології (комунікативні методи, групові, дослідницька діяльність, метод проектів, розробка індивідуальних навчальних планів тощо) [8].

Важливою складовою допрофільної освіти є поглиблене вивчення предмета. Крім розширення і поглиблення змісту, воно сприяє формуванню стійкого інтересу до предмета, розвитку відповідних здібностей і орієнтації на професійну діяльність, де використовуються одержані знання [5]. Поглиблене вивчення біології розвиває в учнів здібності до науки, задовольняє інтерес, створює основу для свідомого вибору професії, пов'язаної з використанням біологічних знань. Доцільність структурування навчальної програми поглибленого вивчення біології для 8 класу (2008 р.) (початок з теми, що передбачає повторення загальних особливостей будови та життєдіяльності рослин, грибів, лишайників, прокариот) дасть можливість на новому, аналітичному рівні повторити матеріал, засвоєний як базовий з розділу «Біології рослин». Подальший програмовий матеріал розділу «Тварини» розглядатиметься на глибшому рівні, ніж у класах звичайного вивчення предмету. Значна увага тут приділена системності теоретичних знань, екологічній складовій,

інтегративності знань про царства живої природи. Практична спрямованість програми забезпечується збільшеною кількістю лабораторних і практичних робіт.

Проведення навчальної практики також слід здійснювати, виходячи із напряму профільної та допрофільної освіти закладу. Виходячи із Методичних рекомендацій щодо організації навчально-виховного процесу під час проведення навчальних екскурсій та навчальної практики учнів загальноосвітніх навчальних закладів [9] організація діяльності школярів під час проведення навчальної практики повинна бути орієнтована на допрофільну підготовку, реалізацію індивідуального підходу до учнів, поглиблення теоретичної та практичної складових профільних навчальних дисциплін.

Форми організації навчальної практики з біології та природознавства можуть бути різними залежно від її змісту, постійного чи тимчасового характеру роботи, матеріально-технічного оснащення, віку, підготовки учнів, кліматичних та інших особливостей. До них можна віднести такі види занять: курси за вибором, практикуми, комплексні заняття міжпредметного характеру, конкурси та змагання, заняття за інтерактивними методиками, презентації науково-дослідних проєктів, наукові конференції, екскурсії, експедиції тощо.

Навчальна діяльність під час практики обов'язково оцінюється, оскільки систематичне оцінювання діяльності учнів сприяє формуванню пізнавального інтересу. Серед форм навчальної праці у такому випадку можна передбачити: звіти про проведену роботу, результати практичних робіт, презентації наукових проєктів, щоденників спостережень, виготовлення наочностей (гербаріїв, колекцій, добірки матеріалів, рефератів, стіннівок та ін.), розроблених схем та макетів, комп'ютерних програм тощо.

Допрофільна підготовка має здійснюватися також через факультативи, предметні гуртки, наукові товариства учнів, Малу академію наук, предметні олімпіади, кабінети профорієнтації. У нинішньому освітньому просторі перспективним стає формування змісту факультативів не за довільною тематикою з подальшою пропозицією учням відвідувати їх, а навпаки: теми факультативів формулюються під певні групи учнів. Тобто не учнів добирають під визначені вчителями факультативи, а факультативні курси формуються під конкретних учнів з урахуванням їхніх інтересів і потреб. За такої постановки питання спостерігається особистісно орієнтований діяльнісний підхід [7, с.2].

Серед найефективніших форм допрофільної підготовки керівники загальноосвітніх навчальних закладів називають психолого-педагогічну роботу з дітьми (40,6%); поглиблене вивчення предметів (37,7%) та курси за вибором (34%)[2].

Висновки. Допрофільна підготовка учнів 8-9 класів основної школи буде успішною за умови дотримання педагогами таких основних принципів [8]:

- 1) особистісно-орієнтована спрямованість усіх складових підготовки;
- 2) варіативність і свобода вибору учнями курсів за вибором;
- 3) поглиблення і розширення змісту освіти;

4) забезпечення умов для самореалізації і усвідомлення старшими підлітками своєї індивідуальності;

5) індивідуалізація навчально-виховного процесу;

6) активність школярів (самовизначення щодо майбутнього профілю навчання відбуватиметься через конкретні проби евристичного характеру);

7) відкритість системи допрофільної підготовки (проведення атестації і комплектування профільних класів незалежними експертами).

Проблеми, які виникають під час проведення допрофільної підготовки учнів пов'язані з відсутністю програм та навчальних посібників, навчального часу для організації допрофільної підготовки, навчально-методичної бази; обмежені можливості використання шкільних комп'ютерних класів; перевантаження учнів; недостатнє фінансування закладів освіти для забезпечення широкого видів навчальних занять. Тому організація допрофільної підготовки в загальноосвітніх школах потребує удосконалення.

Допрофільне навчання не обов'язково вплине на остаточний вибір учнями роду занять у дорослому житті. Для дітей характерно змінювати свої плани: Після закінчення допрофільного навчання учні можуть вибрати «універсальний» рівень, який не дає переваги окремим предметам. Причиною цього може бути невизначеність, які професії будуть потрібні в нашому суспільстві.

Однак допрофільне самовизначення учнів необхідне – це веління часу, це шлях до саморозвитку й самопізнання. Адже спочатку для учнів це допрофільний, а потім і профільний, і професійний вибір.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бібік Н. Проблема профільного навчання в педагогічній теорії і практиці // Директор школи, ліцею, гімназії, 2005. – №5. – С.20–26.

2. Інструктивно-методичні рекомендації щодо вивчення в загальноосвітніх навчальних закладах біології у 2008-2009 навчальному році. <http://www.mon.gov.ua/>

3. Кизенко В. Профільне навчання: проблеми впровадження // Біологія і хімія в школі, 2008. – №3. – С.42–44.

4. Колесников Н., Ермолаєва О. Профорієнтація и предпрофильная подготовка // Народное образование, 2004. – №1. – С.97–100.

5. Концепція профільного навчання у старшій школі. // Інф. зб. МОН України. – 2003. – №24. – С. 3-15.

6. Лазаренко Л.В. Організація допрофільної підготовки в загальноосвітніх школах //Педагогічний альманах. – 2008. – вип.3. – С. 55–59.

7. Липова Л.А., Мартиненко С.М. Відбір змісту освіти на етапі допрофільної підготовки учнів <http://www.ippro.org.ua/files/>

8. Методичні рекомендації упровадження допрофільної підготовки учнів загальноосвітніх навчальних закладів. Лист МОН України від 07.07.2008 № 1/9-433. <http://www.mon.gov.ua/>

9. Методичні рекомендації щодо організації навчально-виховного процесу під час проведення навчальних екскурсій та навчальної практики учнів загальноосвітніх навчальних закладів. // Лист МОН України №1/9-61 від 06.02.2008.

10. Предпрофильная подготовка как одно из условий профессионального самоопределения школьников // Профильная школа, 2006. – №1. – С.45–48.

11. Смакотина Н.Л. О социальной эффективности проведения эксперимента по предпрофильной подготовке учащихся (по результатам социологических исследований) // Профильная школа, 2005. – №1. – С. 31.

12. Шумейко О. Допрофильна підготовка учнів <http://www.osvita-ua.net/school/technol/1128/>

Успенская В.Н. Условия внедрения допрофильного биологического образования

На этапе перехода старшей школы к профильному обучению значительную роль играет допрофильное образование. Его цель – профессиональная ориентация учеников, содействие осознанному выбору ими направления профильного обучения в старшей школе. Допрофильная подготовка осуществляется через изучение отдельных предметов на дифференцированной основе, введение курсов по выбору, информационную работу, профильную ориентацию.

Yspenskaya V.N. Conditions of introduction of the pre-specialized education

Pre-specialized education is of great importance on the stage of high school transition to specialized education. Its aim is students' professional orientation, favor their realized choice of specialized direction in high school. Pre-specialized education is made via studying school subjects on the differential basis, optional courses, informational activity and specialized orientation.

УДК 373.033: 615.851

О.А. Федій

Полтавський державний педагогічний
університет імені В. Г. Короленка

ПРИРОДНІ ЗАСОБИ ЕСТЕТОТЕРАПІЇ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ СУЧАСНОГО ВЧИТЕЛЯ

У статті представлена естетотерапевтична концепція підготовки вчителя ХХІ століття до реалізації завдань особистісно орієнтованої освіти в сучасних умовах деструктивного соціально-екологічного середовища. Висвітлено провідні види естетотерапії природними засобами та їх психолого-педагогічний потенціал.

Постановка проблеми. Актуальним питанням розвитку сучасної вітчизняної освітянської галузі стає радикальне реформування змісту і